ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 45΄

ΜΕΡΟΣ Α΄ **[ΜΟΝΑΔΕΣ 20]**

Ι. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Σωτήρης Δημητρίου, «Το ποταμάκι με τους γυρίνους» (απόσπασμα)

Πώς βρέθηκε να υπηρετεί ναύτης και μάλιστα στον ναύσταθμο ένας Τσιγγάνος απ' τους κάμπους της Θεσσαλίας ήτανε μυστήριο. […]

Να σημειωθεί ότι ήταν σαν την μύγα μες στο γάλα, όχι τόσο για το χρώμα του, όσο για την προσεγμένη εμφάνισή του. Πλυμένος και σιδερωμένος πάντα, άστραφτε. Το παντελόνι του είχε τους πιο καλοτσακισμένους ωκεανούς. Επέβαλλε και δεν επέβαλλε σεβασμό με την εμφάνισή του.

«Ρε κοίτα καμάρι ο γύφτος», έλεγε καμιά φορά κάνας ναύτης μουδιασμένα.

Ακόμα και στον σινεμά όπου πήγαινε, όταν οπλονόμος υπηρεσίας ήταν ο «πεθαμένος» που δεν τον άφηνε να βγει, ήταν άψογος.

[…] Στην Κούλουρη είχε μεταφέρει και την οικογένειά του. Ούτε είκοσι χρονών δεν ήταν κι είχε κιόλας δυο παιδιά. Γι' αυτό και έκανε όχι μόνο την ορντινάντσα, αλλά και βάρδιες επί πληρωμή στα πλουσιόπαιδα απ' την Αθήνα […]

Ήθελε οπωσδήποτε να βγει έξω γιατί είχε δεσμευθεί στο αφεντικό του.

Έβαλε ένα ναύτη γραφιά να μιλήσει στον οπλονόμο.

«Καλά, περίμενε και θα δούμε», τού 'πε αυτός.

Μέχρι αργά το βράδυ απ' το οπλονομείο ακουγόνταν χάχανα και χαρές.

Γλεντούσαν μ' ένα μαγνητόφωνο. Ο Τζιμ έξω ξεροστάλιαζε. Ξαφνικά βγαίνει ένα τσιράκι.

«Τι κάνεις εδώ, ρε Τζιμ;» του λέει.

Του είπε. Μπαίνει αυτός μέσα και μετά από λίγο τον φωνάζουν. Με το που μπαίνει, του λέει ο οπλονόμος: «Αναφέρσου, γύφτο».

Ποτέ του δεν είχε χωνέψει ότι τον είχε στην δύναμή του.

Μετά τον έβαλαν να τραγουδήσει για να του δώσουν άδεια, τον έβαλαν να χορέψει τσιφτετέλι.

Ώρες τον τσαλαπατούσαν. Αργά την νύχτα ήρθε ο Τζιμ στον θάλαμο.

Ξάπλωσε με τα ρούχα και άρχισε να κλαίει σιγανά με αναφιλητά.

Το κρεβάτι μου ήταν κάτω απ' το δικό του.

«Τι έγινε, ρε κληρούχα;» του λέω.

«Τίποτα, ρε κληρούχα, κρύωσα», λέει ο Τζιμ και άρχισε να ψευτοβήχει.

Αλλά πάλι δεν άντεξε και άρχισε να κλαίει πολύ σιγανά. Σφιγγότανε.

Πήγα να του ξαναμιλήσω, αλλά δεν του μίλησα.

Τρέξτε, δάκρυα, να θολώσετε εκείνο το γάργαρο ποταμάκι στον θεσσαλικό κάμπο.

Τρέξε, παιδί, τρέξε, αεράκι, αλώνισε τη γη. Σε καρτερεί το βράδυ η μάνα σου, σαν ζυγούρι να χωθείς στα φουστάνια της και νά 'ναι ένα γύρω οι μπαρμπάδες και οι παππούδες, ένα σώμα πυκνό, αδιαπέραστο, γιομάτο σκοτεινά άστρα.

Ερώτηση Β1

(α) i) Να σκιαγραφήσετε **τον χαρακτήρα του πρωταγωνιστή**, αναφέροντας **δύο (2)** χαρακτηριστικά του και τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με αναφορές από το κείμενο.

ii) Να εντοπίσετε **δύο (2) αφηγηματικούς τρόπους** μέσω των οποίων προβάλλεται ο πρωταγωνιστής και να εξηγήσετε τη **λειτουργία** τους.

(μονάδες 10)

(β) Να **ερμηνεύσετε** τη λειτουργία της εικόνας «Τρέξτε, δάκρυα, να θολώσετε εκείνο το γάργαρο ποταμάκι στον θεσσαλικό κάμπο», σε σχέση με την ψυχική κατάσταση του Τζιμ και τη νοσταλγία του για τον τόπο καταγωγής του. **(μονάδες 10)**

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΙΙ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ **[ΜΟΝΑΔΕΣ 10]**

Λίτσα Ψαραύτη, «Ο Κωνσταντής» (απόσπασμα)

Μόλις το φανάρι γινόταν πράσινο και τ' αυτοκίνητα χιμούσαν, το παιδί έτρεχε στον κάθετο δρόμο. Πλησίαζε το τζάμι του οδηγού με την πραμάτεια στα χέρια του, χαρτομάντιλα, σαπούνια, στιλό, η κυρία Δέσποινα δεν μπορούσε να διακρίνει τι πουλούσε το παιδί, η απόσταση από τη διασταύρωση των φαναριών ως το ισόγειο διαμέρισμά της ήταν αρκετή. Μερικοί οδηγοί άνοιγαν το παράθυρο και του 'διναν το κατιτί τους κι αμέσως έκλειναν το τζάμι βιαστικά για να γλιτώσουν από την ενοχλητική παρουσία του αγοριού παρά για ν' αποφύγουν τη σιγανή βροχή που έπεφτε από το πρωί.

Το παιδί κοιτούσε λαίμαργα τις σακούλες των σούπερ μάρκετ στα πίσω καθίσματα, τα κουτιά με τα παιχνίδια, τα κόκκινα βελουδένια αβγά, τα σοκολατένια λαγουδάκια κι αυτό το βλέμμα προξενούσε αμηχανία και δυσαρέσκεια στους οδηγούς.

Μεγάλο Σάββατο, κρύο και βροχερό, κι η κυρία Δέσποινα ξεχνούσε τη μοναξιά της κοιτώντας την κίνηση του δρόμου. Το αγόρι ήταν καινούριο στην πιάτσα των φαναριών, ως χθες ζητιάνευαν τσιγγάνες με μωρά στην αγκαλιά. Ξανθούλικο και λιγνό, φορούσε μπλουζάκι καλοκαιρινό, Αλβανάκι θα ήταν σίγουρα, κοντά στα δώδεκα.

Βράδιασε, άναψαν τα φώτα, το κρύο κι η βροχή δυνάμωσαν, αραίωσε κι η κίνηση στους δρόμους. Το αγόρι μάζεψε την πραμάτεια του και πήρε την οδό Αγίου Δημητρίου. Όταν έφτασε στον αριθμό 12 χώθηκε στην είσοδο της πολυκατοικίας για να προφυλαχτεί από τη δυνατή βροχή.

— Έλα μέσα να ζεσταθείς…, του είπε η γυναίκα.

[…] — Πώς σε λένε;, το ρώτησε.

— Κώτσο, δηλαδή Κωνσταντή…

— Κι από πού είσαι, Κωνσταντή;

— Από την Αλβανία, από το Μπεράτι…

— Κι οι γονείς σου;

— Τους μάζεψαν την περασμένη βδομάδα οι κλούβες της Αστυνομίας και τους έστειλαν πίσω στην Αλβανία.
— Κι εσύ πού μένεις τώρα;
— Όπου να ’ναι… Στις οικοδομές, στα παγκάκια του Ηλεκτρικού…
— Πεινάς;
— Έφαγα ένα κουλούρι το πρωί αλλά τώρα πεινάω…
— Πήγαινε στο μπάνιο να πλυθείς, θα σου φέρω ρούχα ν' αλλάξεις κι ύστερα θα σου βάλω να φας…
[…]

*πραμάτεια: (ευτελές, ασήμαντο) εμπόρευμα

Λ. Ψαραύτη, *Η εκδίκηση των μανιταριών*, Άγκυρα, Αθήνα 1999

Ερώτηση Β2

(α) Να **εντοπίσετε** και να **παρουσιάσετε μία (1)** μορφή **κοινωνικής διάκρισης** που αναδεικνύεται σε καθένα από τα δύο διηγήματα, μέσα από τη συμπεριφορά προσώπων που βρίσκονται σε ισχυρότερη ή πλεονεκτική θέση, απέναντι σε κοινωνικά περιθωριοποιημένα και ευάλωτα πρόσωπα.

Να **τεκμηριώσετε** κάθε περίπτωση με **μία (1)** φράση από το αντίστοιχο κείμενο.

(μονάδες 6)

(β) Στα **δύο (2)** αποσπάσματα χρησιμοποιούνται **διαφορετικοί τύποι αφηγητή**.
i) Να **χαρακτηρίσετε τον αφηγητή** σε κάθε κείμενο ως προς τη συμμετοχή του στην ιστορία.
ii) Να **τεκμηριώσετε** την απάντησή σας με **ένα (1)** στοιχείο από κάθε κείμενο.

(μονάδες 4)

ΤΕΛΟΣ